

حکمت

امام سجاد (ع)

صحیفه سجادیه دعای ۵۱

خدای من! هنگامی که در پیشگاهت به گدایی برخاستم، تو را بخیل نیافتم و زمانی که آهنگ تو کردم، منقبض و گرفته ات ندیدم بلکه تو را شنونده دعایم و عطاکننده خواسته هایم یافتم و نعمت هایت را در هر حالی از حالاتم و هر زمانی از زمان هایم، بر خود سرشار و کامل مشاهده کردم. تو نزد من ستوده ای و خوبی ات نزد من، مورد سپاس و شکر است.

تصویر کلیشه ای زن و مرد ایده آل در رسانه

نقش من کدام است؟

چه تعداد از نقش هایی را که می پذیریم خودمان انتخاب کرده ایم؟ اطرافیان و رسانه ها، در تلاش هستند ما را برای نقش هایی که قرار است بپذیریم، آماده کنند. رسانه های جریان اصلی تلاش می کنند آنچه از نظرشان حقیقت است به افراد بقبولانند، اما این حقیقت بر چه مبنایی است؟ تصویر و تعریفی که از یک مفهوم در رسانه نمایش داده می شود آیا تمام حقیقت است؟ تصویر یک مرد عاشق در رسانه چه بازتابی دارد و شامل چه ویژگی هایی است؟ تصویر یک زن ایده آل چطور؟ با بررسی این تصاویر ما به اشتراکات فراوانی می رسیم، به محدوده کوچکی از صفات و رفتارها که گاهی خودمان و اطرافیانمان در آن محدوده قرار نمی گیریم. بسیاری از نوجوانان تلاش می کنند ظاهر و علاقه و رفتار خود را به شخصیت های موجود در محصولات رسانه ای یا آنچه از طرف جامعه و خانواده و دوستان به آنها دیکته می شود، نزدیک کنند و زمانی که نمی توانند دچار حس سرخوردگی و جد افتادگی می شوند و این طور به نظرشان می آید مشکلی در آنهاست و نه در تصویر بی عیب و نقص زن / مرد ایده آل. اما برای شکست این کلیشه ها چه باید کرد؟

زهرا صالحی نیا

کارشناس سواد رسانه

لیخنذ زیبا

یکی از مهم ترین کلیشه های محصولات رسانه ای، کلیشه های جنسیتی است. می توانید مجموعه ای از تبلیغاتی را که هر روز خانواده در معرض آنها هستند، بررسی کنید، این تمرین جالبی است برای موشکافانه دیدن ساختار تبلیغات جدای از پیام پر زرق و برقشان. با بررسی آنها آیا به ویژگی های مشترکی می رسید؟ در تبلیغات تصویری از زنان زیبا و خندان و قهقهه با ظاهری مدیترانه ای، خوش لباس و همواره آماده خدمت می بینید. اکثر این زنان در آشپزخانه تصویر شده اند، اگرچه خانه دار بودن کم ارزش نیست اما نمایش دائمی زنان در این حالت یکی از کلیشه های رایج تبلیغاتی در دنیاست. البته در کشور ما بر اساس قوانین، بخشی از استفاده ابزاری از زنان در تبلیغات کمتر است، در دنیا در زمینه های مختلفی مخصوصا محصولات بهداشتی و آرایشی از زنان به عنوان ابزاری برای جلب نظر مخاطب استفاده می شود. زنان در این تبلیغات نیز ظاهری بی نقص با جذابیت بالا دارند.

نمایش ماهیچه ها

در مقابل وجه زیبایی و ظرافت زنان و دختران، تصویر پسران و مردان حاکی از قدرت و خشونت است. در سال ۱۹۹۹، «کودکان هم اکنون» یک سازمان مستقر در کالیفرنیا که به بررسی تأثیر رسانه ها بر کودکان و جوانان می پردازد، در گزارشی عنوان کرد تصویر رسانه ای مردان تمایل به تقویت سلطه اجتماعی آنان دارد. در این گزارش آمده اکثر شخصیت های مرد بیشتر از حوزه خانه و خانواده با حوزه کار در ارتباط هستند و مسائل مربوط به کار مهم تر از مسائل شخصی است و بیشتر از پر خاشاگری جسمی یا خشونت برای حل این مشکلات استفاده می کنند. الگوهای مشابهی در نمایش پسران و مردان در محصولات رسانه ای وجود دارد؛ آنها به عنوان فردی سرسخت، قدرتمند یا یک رهبر تنها تصویر می شوند. مشابه این تصویر را می توانید در انیمیشن سگ های نگهبان ببینید، شخصیت منفعل دختر داستان و شهردار خانم همواره دچار مشکلاتی می شوند و گروه قدرتمند سگ های نگهبان به رهبری پسر بچه ای باهوش مشکلات را حل می کند. حتی از منظر آماری نیز سگ های این گروه نسبت مساوی از سگ های ماده و نر ندارند.

عمق فاجعه

تصویری که از یک مرد جوان عاشق در

زن شگفت انگیز

زن شگفت انگیز تصویر تازه ای در محصولات رسانه ای نیست، همواره لبه دیگر زن دلربا و اغواگر زن جنگنده ای بوده که قدرت جسمی اش به اندازه یا بیشتر از مردان اطرافش بوده و می توانسته بهتر از آنها بجنگد و پیروز شود. در سال های اخیر به این تصویر بیشتر در محصولات رسانه ای کودکان توجه شده. انیمیشن شجاع، موآنا و داستان قدیمی مولان از نمونه هایی از این مدل نگاه هستند. شاید در نگاه نخست به نظر آید که این مدل تصویرسازی زنان در جهت شکستن کلیشه هاست. در این تصویر تنها به وجه جنسی و جذابیت ظاهری دختران اشاره نشده، دختران دیگر شاهزاده هایی با لباس های پرنسسی نیستند بلکه در میدان نبرد حضور پیدا می کنند و سراسر خون و گل می شوند. اما به این نکته دقت کنید، تفکر قالبی شما را به پذیرش الگو اجبار می کند، بالاخره باید گروهی را انتخاب کنید، دختر دلربا یا زن شگفت انگیز؟

همه انتخاب های ما

آیا انتخاب های ما به همین اندازه محدود است؟ این طور نیست، ما تنها همین دو انتخاب را نداریم. اگرچه برای رسانه ساده تر است افراد را هرچه بیشتر به گروه های کلی دسته بندی کند، در این صورت برنامه ریزی و هدایت آنها ساده تر می شود، هرچه اشتراک این گروه ها را بیشتر کند، می تواند ساده تر آنها را مدیریت کند. پراکندگی و گستردگی انتخاب کار را برای آبر رسانه ها مشکل می کند و مهم تر از همه صاحبان قدرت با این پراکندگی چطور می توانند به سادگی نظرات و تصمیمات خود را از طریق رسانه به مردم منتقل کنند؟ پذیرش کلیشه و تفکر قالبی در واقع رد آزادی است، پذیرش این اصل است که ما به عنوان انسان با قدرت اختیار و انتخاب، انتخاب های خود را محدود به گزینه هایی می کنیم که رسانه و جامعه به ما ارائه می دهند و نه آنچه از افکار و علاقه و ارزش های اصیل ما نشأت می گیرد. جست و جو در منابع تاریخی و ادبیات اصیل ایرانی می تواند ما را به زنان و مردان آزاده ای برساند که فراتر از عصر خود عمل کردند؛ مردان و زنانی که محدود به نقش های جنسیتی که از طرف جامعه به آنها اجبار می شد نبودند و پدران و مادران مهربان و لایق در خانه و زنان و مردان با درایت و شجاع در جامعه بودند.

بیشتر بوده و تکرار این کلیشه ها این مدل تصویرسازی را در ذهن مخاطب ماندگار و حتی شیرین می کند. طوری که واقعیت جاری را گاهی نادیده می گیرند، اگرچه در مورد بازتابی واقعیت، رسانه آن طور که باید صادقانه عمل نمی کند.

آماری که از خشونت و حتی قتل زنان و دختران جوان در ترکیه به دست نامزد و دوست پسرشان منتشر می شود، نگران کننده است. سال گذشته راهپیمایی اعتراضی زنان ترکیه ای برای مقابله با خشونت علیه زنان و دختران شکل گرفت، همچنین آمار تجاوزات جنسی که در کره به دختران نوجوان ثبت شده در هیچ سریالی منعکس نمی شود و نوجوانان اطلاعی از لایه زیرین این عاشقانه های جذاب ندارند. متأسفانه این کلیشه در فیلم ها و سریال های داخلی نیز نمود داشته، با نگاهی بر تولیدات فیلم و سریال و الگوی روابط و شخصیت ها می توانید شباهت و اشتراکات فراوانی را پیدا کنید.

محصولات رسانه ای مختص نوجوانان ارائه شده در یک قالب کلی جا خواهد گرفت، سریال های کره ای که این سال ها بین نوجوانان طرفدار پیدا کرده، از یک کلیشه کلی استفاده می کند، پسر عاشق پیشه و غربتی بدون منطق دختر داستان را دوست دارد و گاهی حتی برای ابراز این علاقه از خشونت کلامی و فیزیکی هم استفاده می کند. نمایش خشونت به جای غیرت در این مدل سریال ها در پوششی جذاب و عاشقانه باعث شده تصور نوجوانان نسبت به ابراز علاقه در یک قالب خاص جاگیرد، این نگاه نوجوانان را می توانید در صفحات اینستاگرامی یا لایکی و تیک تاک شان مشاهده کنید.

در مرحله بعدی این کلیشه زن ضعیف و شکننده و زیبا در مقابل مرد خشن و عاشق و غیرتی در سریال های ترکیه ای هم تکرار می شود. سریال هایی که در خانواده ایرانی علاقه مندانی دارد. میزان خشونت نسبت به زنان در این سریال ها از سریال های کره ای